

Deze Malmberg-uitgave mag geen enkele onderwijzer, maar ook geen enkele leraar in het voortgezet onderwijs missen. De laatste groep moedertaalleraren kan hieruit leren, wat er leeft in het basisonderwijs. En dit is voor de schrijvers een compliment.

Alle drie de boeken zijn uitgaven van Malmberg in Den Bosch in de reeks Praxis (respectievelijk nummer 12, 13 en 14).

Annelies Dekkers & Pauline Bulthuis

OGEN, OREN EN DE REST

Een boek dat onze aandacht ten volle waard is! Vooral van die onderwijsgeveenden, die wel graag allerlei dingen zouden willen doen op het gebied van dramatische expressie, maar nog niet weten wát.

Het boek heeft twee delen: een onderwijzersboek en een leerlingenboek. Het zegt geschreven te zijn voor leerlingen van de hoogste klas van de kleuterschool en voor de eerste en tweede klas van de lagere school. Van ons mag die leeftijdsaanduiding wel uitgebreid worden tot de gehele lagere school-periode. Al zal er dan af en toe iets moeten worden aangepast in de formulering van de opdrachten.

Ogen, oren en de rest heeft een prima opzet: Na het inleidende hoofdstuk komen de vijf zintuigen en een 'en verder' aan bod in de zes erop volgende hoofdstukken. Ieder hoofdstuk heeft de volgende indeling: eerst een inleiding met gerichte vragen, zodat de lezer gaat meedenken/meevoelen. Die herkenbaarheid voor de lezer wordt nog versterkt in het stukje erna: 'tweeën'. Daarin vertellen de auteurs om de beurt in kleine fragmentjes gebeurtenissen, die met dit zintuig te maken hebben. En daarna wordt het zintuig van het hoofdstuk verwerkt in allerlei opdrachten. Het leerlingenboek is meer een prentenboek met

platen, kleine teksten en gedichtjes, dat gebruikt kan worden bij de opdrachten in het onderwijzersboek. En prettig is dat deze opdrachten ook meer 'verstandelijke' kinderen aanspreken.

Er staan veel aanknopingspunten in voor spelen, schrijven etc. Jammer alleen, dat de genoemde werkvormen binnen het kader van dramatische expressie blijven. Ook vakken als 'science' zouden gebruikt kunnen worden.

De hierboven genoemde 'herkenbaarheid' is het voornaamste positieve punt: de lezer (i.c. de onderwijzer) wordt zo zelfstandiger gemaakt dan wanneer hij alleen maar werkvormen aangeboden had gekregen.

De directe ervaringen worden verder in het boek overigens wel minder goed doorgevoerd (vooral bij 'voelen' en 'proeven').

Tot slot: de bibliografie is voorbeeldig; in een paar regels de voornaamste kenmerken met mogelijke gebruiksaanwijzingen van allerlei boeken. En dat in zowel een boekenlijst voor volwassenen als voor kinderen.

Marie-José Balm, Jos van Hest *Ogen, oren en de rest. Een boek vol speelleervormen rondom zintuigen* Meulenhoff Educatief, Amsterdam 1977

---

let op!

**Kalenderuitreiking
door de commissie VON-tien
op 24 november
tijdens de ledenvergadering.**

**Verslag studiedag 'Werken met boeken'
NOG MEER LEERPLANONTWIKKELING
AAN DE BASIS**

Tien dagen vóór het VON-congres was Noordwijkerhout bevolkt door opleiders aan OK's en PA's, op uitnodiging van de ACLO-M.

In 1977 en 1978 was de nota Werken met boeken door docenten uit het kleuter- en lager onderwijs in discussiemiddagen besproken; nu gingen de opleiders zich bezighouden met de adviesvoorbereiding wat betreft leerplanontwikkeling jeugdliteratuur voor 4- tot 12-jarigen.

Aan de organisatie was duidelijk veel aandacht besteed: uitnodigingen en voorinformatie waren op tijd verstuurd en ook de conferentie zelf was stevig gepland: in groepen van ongeveer 8 opleiders moest in drie sessies een stukje leerplan jeugdliteratuur gemaakt worden. En dan zowel

voor de opleiding als voor de student op zijn praktijkschool.

De eerste sessie werd besteed aan kennismaking met elkaar en de keuze van het 'onderwerp' van het stukje leerplan. Dat was voor veel groepen het moeilijkste: jeugdliteratuur als doel of als middel (en tot wat dan?). Toch kwamen alle groepen hier uit. De onderwerpskeuze varieerde van: 'thema het gezin in het jeugdboek' tot 'het effectief hanteren van prentenboeken bij 4- tot 12-jarigen'.

Donderdagmiddag en vrijdagmorgen (sommige groepen ook nog vrijdagmiddag) hebben de groepen hun lessenseries gemaakt voor opleiding en praktijkschool. En de meeste waren redelijk tevreden.

Op de evaluatiebespreking van vrijdagmiddag (nadat eerst een aantal groepen een 'show' gegeven hadden) kwam overigens wel naar voren, dat men toch liever nóg meer voorbereid had willen zijn, omdat men het onderwerp van tevoren al had willen kiezen. Zo was er ook meer gericht materiaal aanwezig geweest.

Nu gaan de docenten hun lessenseries uitvoeren op de opleiding en de studenten doen hetzelfde op hun praktijkscholen. Eind oktober moeten de verslagen van die gebeurtenissen naar de ACLO-M (dan nog steeds i.o.?) gestuurd worden.

Op weg naar een leerplanontwikkeling jeugdliteratuur?

Hopelijk wel.

En Moer kan misschien in november al wat ervaringen van opleidingen publiceren. Want lesideeën zijn nooit weg.

Annelies Dekkers-Akveld

**Al jaren lid van de VON?
Dan heb je wat te vieren.
Verkoop een VON-10 kalender.
Of meld een nieuw lid.
Dan drink je gratis mee.
In Utrecht, in Rasa, om 10.00 uur op
24 november.**

**Opgebeld door de commissie van
10 jaar VON?
Dan moet je bij de kalenderuitreiking
zijn!
Niet door Fie opgebeld?
Dan kun je alsnog je verhaal kwijt.
Op 24 november in Utrecht.**